

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

СТ А Н О В И Щ Е

на тема:

**ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА
СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД – ЦЕЛИ,
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ОЧАКВАН ЕФЕКТ**

(разработено по собствена инициатива)

София, 2022

Планът за дейността на Икономическия и социален съвет за първото полугодие на 2022 г. включва изготвянето на становище по собствена инициатива на тема „Териториални планове за справедлив преход - цели, предизвикателства и очакван ефект“.

Разработването на становището бе разпределено на Комисия по устойчиво развитие, селско стопанство, околна среда и регионални политики и Комисия по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения.

За докладчици бяха определени Валентина Зартова - БТПП от I-ва група, Пламен Димитров - КНСБ от II-ра група и Ина Агафонова - ФВП от III-та група.

На съвместни заседания на двете комисии на 07.03.2022 г. и на 11.03.2022 г. бе приет проекта на становището.

На своята пленарна сесия, проведена на 28.03.2022 г., Икономическият и социален съвет одобри настоящото становище.

ПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ИСС	Икономически и социален съвет
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
МСП	Механизъм за справедлив преход
МЕ	Министерство на енергетиката
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
ТПСП	Териториални планове за справедлив преход
ФСП	Фонд за справедлив преход
PWC	ПрайсУотърхаузКупърс

1. ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1.1 ИСС отчита, че Механизмът за справедлив преход (МСП), като част от Европейския зелен пакт беше създаден с цел при прехода към неутрална по отношение на климата икономика да не бъдат изоставени нито един човек и нито един регион. МСП включва Фонд за справедлив преход (ФСП), който е създаден в рамките на политиката на сближаване – основната политика на ЕС за намаляване на различията и за справяне със структурните промени в регионите на Европа. Чрез него се предоставя целева подкрепа за мобилизирането на около 55 млрд. евро за периода 2021 – 2027 г. в най-засегнатите региони, като целта е да се смекчи социално-икономическото въздействие на прехода.

1.2 ИСС посочва, че целите на един социално справедлив преход, както и мерките, финансирани по европейски и национални публични програми, следва да съдействат за провеждане на политики и прилагане на мерки за технологична адаптация на индустриалните производства в засегнатите региони, основани на равнопоставен достъп до най-високите постижения на науката и най-добрите внедрени технологии, насърчаване на благоприятна среда за инвестиции, в т.ч. и подобряване на инфраструктурата и услугите с цел привличане на инвеститори. Общите цели могат да се постигнат чрез планиране на въздействието на механизма за справедлив преход върху адаптацията на работната среда в съществуващи предприятия; създаването на нови работни места; развитието на градската среда и осигуряване на синергия между разполагаемите финансови инструменти в периода до 2030 година.

1.3 ИСС отбелязва, че в рамките на обсъждането на справедливия енергиен преход е необходимо да се направят изводи от текущата ценова криза на енергийните пазари, която добавя своята тежест към вече предприети действия за ускоряване на декарбонизацията и при отчитане на икономическото възстановяване от Ковид пандемията. Европейският съюз, подобно на много други региони по света, е изправен понастоящем пред рязко увеличаване на цените на енергията. ИСС отчита, че при изготвяне на

насоки за справяне с отрицателните последици от внезапния скок на цените, ЕК настоява да не се допуска фрагментиране на европейския единен енергиен пазар, нито да се застрашават инвестициите в енергийния отрасъл и екологичния преход. В тази връзка наборът от целенасочени мерки основно обхваща защитата на уязвимите потребители и мерки за намаляване на последиците за промишлеността. Необходимо е защитните мерки да бъдат развити по-адекватно в социалната и публичната политика, включително чрез въвеждане на дефиниция за енергийно уязвими потребители.

1.4 ИСС отчита направените усилия за оценка на въздействието на зеления преход в засегнатите области. През 2021 година със съдействието на консултанта ПрайсУотърхаузКупърс (PWC) бяха изготвени анализи на въздействието от затваряне на мощности в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник и рамките на планове за действие, развити в три стълба: 1) диверсификация на местната икономика, 2) заетост и качество на живот и 3) подкрепа за климатична неутралност. В допълнение екипът на Световната Банка също анализира въздействието на индустриалната декарбонизация в 8 въглеродно-интензивни региона.

1.5 ИСС с тревога отбелязва, че подготовката на Териториални планове за справедлив преход (ТПСП) изостава значително от сроковете за предаване пред ЕК на окончателните планове. В тази връзка ИСС счита, че е необходимо да се ускори разработването на териториалните планове за справедлив преход от страна на министерство на енергетиката за трите въглищни региона, като се изведат ясно целите за: 1) предприемане на всеобхватни мерки за недопускане на демографска криза в засегнатите региони; 2) запазване и подобряване на условията за трудова заетост; 3) постепенна индустриална преориентация в засегнатите региони; 4) осигуряване на подкрепа за образователни и научни програми, насочени към развитието в засегнатите региони.

1.6 ИСС обръща специално внимание върху следните проектни инициативи, които имат потенциала да изградят основата на мощни индустриални

предприятия във въглищните региони и да осигурят плавен индустриален преход:

- 1.6.1 Изграждане на производствена линия за електрически батерии за индустриални или транспортни нужди, в синергия с мерките по Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), но и като естествено използване на наличната инфраструктура във въглищните региони, за развитие на нови индустриални производства. Пилотната реализация на различните батерийни приложения следва да се търси, както във връзка с наличната електроенергийна системна инфраструктура, така и във връзка с модерното развитие на градската среда в направление електромобилност.
- 1.6.2 Изграждане на пилотна инсталация за производство на зелен водород и развитие на свързаната с нея научно-приложна производствена база, както и осигуряване на устойчиво производство на електрическа енергия от ВЕИ за постигане на зелената маркировка на всички продукти. По това направление има постигнати научни резултати и натрупан технологичен опит, които могат да бъдат използвани за развитието на специализиран производствен капацитет с индустриален мащаб. Необходимо е допълнително да бъде проучено влиянието върху работната сила и екологичното въздействие.
- 1.6.3 Изграждане на индустриален комплекс за метални и композитни изделия, като елементна база за слънчеви и вятърни инсталации. Интензивното развитие на нови слънчеви и вятърни инсталации налага да се търсят възможности за постигане на по-висок дял във веригата на доставките за тези съоръжения. Наличният опит и инфраструктура у нас съответстват на нуждите за реализация на този тип обекти и дават възможност за постигане на висока конкурентност при мащабиране на производството.
- 1.6.4 Изграждане на производствена линия за електромобили за промишлеността и градската среда и изграждане на зарядни станции. Развитието на електромобилността у нас е в начален етап и до голяма степен ще се основава на подкрепата по целеви програми, които обхващат дейности с високо транспортно натоварване, каквито са

приложението на електромобили на промишлени площадки или за нуждите на обществения транспорт и услуги. Това дава възможност за развитие на веригата за доставки и индустриално развитие в рамките на подкрепата за справедлив преход.

1.6.5 Създаване на специализирана структура – държавно предприятие „Конверсия на въглищните региони“, което следва да търси възможности за индустриално развитие чрез публично-частно партньорство. Предприятието да бъде ангажирано с алтернативно използване на терените и извършване на дейности за подготовка на икономическата реконверсия, в т.ч. извършване на изследвания, необходими за определяне на състоянието на нарушените терени, идентифициране на най-подходящите методи за рекултивация и необходимите инвестиции за тяхното осъществяване, при прилагане на принципа „замърсителят плаща“; рекултивация на нарушените терени с цел подготовката им за реконверсия (напр. за икономически, социални, туристически и развлекателни дейности); дейности, насочени към ренатурализация, саниране и обеззаразяване на терените, засегнати от минни дейности и подобряване състоянието на терените.

1.6.6 ИСС отбелязва, че следва да се ускори работата по картографирането на компетенциите и уменията на засегнатата работна сила в областите, както и оценката на необходимостта от повишаване на тяхната квалификация и преквалификация в съответствие с изискванията на потенциалните инвеститори.

1.7 ИСС подчертава, че за целите на адаптацията на индустриалните производства към прехода следва да се прилагат съвременни модели, научни постижения и технически иновации. Съществуващите производствени вериги трябва да бъдат подкрепени с трансфер на технологии и решения за намаляване зависимостта от свежи суровини и енергия и за удължаване на жизнения цикъл на продуктите.

1.8 ИСС отчита, че пътищата за декарбонизация обхващат не само енергийния сектор, но също така транспорта, сградния фонд и земеползването. Мерките,

приложими към всички икономически области, следва да намерят отражение в ТПСР, като бъдат определени конкретните предпоставки за развитие на местно ниво и бъдат отчетени спецификите на регионите.

1.9 ИСС застъпва позицията, че насочването на подкрепата по ТПСР основно към микро- и малки предприятия не може да доведе до ефективен трансфер на технологии. От друга страна, всяко едно голямо индустриално предприятие може да е в основата на индустриален парк, заедно с разнообразни съпътстващи дейности, а именно на технологични центрове, бизнес инкубатори, научно акредитирани лаборатории за анализ и сертифициране на материали и продукти, логистична база и др.

1.10 ИСС подчертава необходимостта от подкрепа на научно-приложните разработки в специфични области, като създаване на разходо-ефективни иновационни решения, включително и изследване на технологиите за улавяне и съхранение на въглерод.

1.11 ИСС обръща внимание, че рамката за справедлив преход трябва да гарантира участието на социалните партньори в обсъждането на предлаганите мерки и да обвърже процеса на диалог между социалните партньори с осезаеми цели за социална устойчивост. Този диалог ще помогне за постигането на съгласуваност на фондовете с целите за справедлив преход; да гарантира използването на средствата за справедлив преход в координация с другите кохезионни фондове и НРВУ. Страната ни да разработи дългосрочни политики за справедлив преход и за укрепване на системите за социална защита и инвестиране в обществени услуги. В този смисъл социалният диалог трябва да се използва като компас за поддържане на баланс между социалните и екологичните аспекти на устойчивото развитие.

1.12 ИСС настоява при разработване на националните документи институциите да съблюдават принципа за партньорство, заложен в Регламента за Фонда за справедлив преход, като бъдат привлечени представители на социалните партньори, заинтересовани организации на гражданското общество,

засегнатите общини и научни центрове на най-ранен етап, което е ключово условие за постигане на висока ефективност при управление на финансовите механизми на ЕС.

1.13 ИСС отбелязва със съжаление, че България е пропуснала възможността да получи финансиране по Фонда за модернизация при първия обявен прием през 2021 г. и подчертава необходимостта от ускоряване разработването на Национален инвестиционен план за финансиране от Фонда за модернизация за подпомагане инвестициите в: 1) производство и използване на енергия от възобновяеми източници; 2) енергийна ефективност; 3) съхранение на енергия; 4) модернизация на енергийни мрежи, включително централно отопление, тръбопроводи и мрежи и 5) справедлив преход в региони, зависими от въглищата: пренасочване, преквалификация и повишаване на квалификацията на работници, образование, инициативи за търсене на работа и стартиращи предприятия. По данни на Европейския Фонд за модернизация броят на допустимите емисии, които съставят бюджета за България, са 16 095 825.

2. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ТЕРИТОРИАЛНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД

2.1 ТПСП са основен инструмент за осъществяване на концепцията за Справедлив преход на въглеродно-интензивни сектори, т.е. преход основан на разбирането, че никой няма да бъде изоставен при енергийния и климатичен преход. Плановете отразяват интересите на засегнатите страни чрез разработване на планове, политики и реформи, които да укрепят институциите и да мобилизират инвестиции, необходими за: 1) декарбонизацията на регионалните икономики и секторите с висока въглеродна интензивност и 2) подкрепа на засегнатите хора след промяна на работните им места.

2.2 За оказване на подкрепа за регионите на държавите-членки на ЕС, които са най-уязвими от енергийния преход, е създаден целеви Механизъм за справедлив преход, който има три стълба: (1) Фонд за справедлив преход; (2)

специална схема „Справедлив преход“ по *InvestEU* и (3) Механизъм за отпускане на заеми в публичния сектор. Териториалните планове за справедлив преход са ключово условие за програмиране и разпределяне на ресурси от ФСП, които за България са 1,178 млрд. евро. За да могат да се възползват от предвиденото по трите стълба на Механизма за справедлив преход финансиране, държавите членки трябва да разработят заедно със съответните местни и регионални власти един или повече териториални планове за справедлив преход, в които да очертаят процеса на преход в засегнатите територии до 2030 г.

2.3 Във връзка с Проект за Техническа помощ за подготовка на териториални планове за справедлив преход в България, чийто възложител е Главна дирекция „Реформи“ към ЕК е изготвен доклад от консултантите от PwC за трите възглищни региона в областите Стара Загора, Кюстендил и Перник. Отделно, по искане на Правителството, Световната банка се ангажира с техническа помощ, чрез възмездни консултантски услуги, при изготвяне на ТПСП за осем области, при които се очаква да има пряк социален, икономически и екологичен ефект от прехода към климатично неутрална икономика, върху въглеродно-интензивни индустрии: Варна, Хасково, Бургас, Ловеч, Габрово, Търговище, Сливен и Ямбол. Получател на консултантските услуги е МЕ, което е отговорно за координацията на подготовката на ТПСП в България.

2.4 Независимо от това дали всички идентифицирани области ще бъдат одобрени за подпомагане по механизма за справедлив преход, ИСС настоява за отчитане на резултатите от оценката на въздействието на прехода във всички тях и съответно прилагане на целеви програми за подпомагане и преодоляване на икономическите и социалните последици от прехода към климатична неутралност.

2.5 PwC прилагат одобрена от ЕК и Министерство на енергетиката (МЕ) методика за анализ на икономическите и социални предизвикателства и за обосноваване на основните направления за използване на финансовите средства по Механизма за справедлив преход, без да се ангажират с

разработване на пряко приложими планове или проекти. Рамка за предложенията на РwC е Регламентът за създаване на Фонда за Справедлив преход, като част от Механизма за справедлив преход. ТПСП трябва да бъдат приведени в съответствие с Националния план в областта на енергетика и климата и с НПВУ на България. Окончателната версия на териториалните планове за справедлив преход следва да се изготви от МЕ и тези документи би следвало да са обект на обществено обсъждане.

2.6 ИСС счита, че съвместно с Механизма за справедлив преход следва да се отчетат и мерките по НПВУ, което е от особена важност за постигане на националните цели. Понастоящем е в ход обсъждане на последните промени на НПВУ, които съдържат ангажимент от сектор електроенергетика за намаляване до 2026 година с 40% на годишните емисии на CO₂ спрямо емисиите през 2019 година, както и оценката, че въглищните централи ще работят с високо натоварване само през зимните месеци, което ще изисква въвеждане на механизъм за капацитет. Следва да се има предвид, че всички централи, които не спазват екологичните норми ще бъдат спрени. Уточнява се, че работата на въглищните централи след 2025 година ще зависи от икономическа оценка и в пряка връзка с установената пазарна среда.

2.7 ИСС счита, че има предпоставки за намаляване на заетостта в свързаните с производството на енергия от местни въглища дейности, което налага разработване на планове и програми за енергиен и социален преход. Това е още едно доказателство за наложителното ускоряване подготовката на приложимите планове и мерки по Териториални планове за справедлив преход.

2.8 ИСС отбелязва направените заключения от страна на консултантите по ТПСП за възможните пътища за декарбонизация и изпълнението на мерки за енергийна ефективност, смяна на горивната база и електрификация, прилагане на кръгови модели и използване на ВЕИ за собствени нужди. Важно е да се отбележи, че устойчивото производство на енергия от възобновяеми източници ще бъде от съществено значение за борбата с изменението на климата и загубата на биологично разнообразие и в тази

връзка при инвестиране във възобновяеми източници следва да се вземат предвид критериите за устойчивост в преразгледаната Директива за енергията от възобновяеми източници и Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.

3. КОНКРЕТНИ БЕЛЕЖКИ

3.1 ИСС обръща внимание върху комплексния характер на необходимите интервенции, които да обхващат както предприятията, осигуряващи значителен дял от електропроизводството в България, така и възможностите за развитие на нови форми на индустриално производство със съответното планиране, обвързани с наличните активи в земя, инфраструктура и човешки ресурси. Осигуряването на плавен преход следва да е гарантирано както със сигурността на доставките на електрическа енергия, така и с мащабни проекти за перспективни индустриални дейности.

3.2 ИСС подчертава, че понастоящем основен риск е допускането на стихийност при затваряне на действащи електропроизводствени и миннодобивни предприятия и свързаното с това натоварване на системата за социално осигуряване и на бюрата по труда при условията на липсващи ясни перспективи за заместваща заетост и без ясна стратегическа рамка за справяне с икономическите, социалните и екологичните последици от прехода. В тази връзка е необходимо да се разработят конкретни инициативи, които да включват трансфер на технологии, развитие на национална верига на доставки, осигуряване на устойчива работна заетост и на преквалификация на работното място, подобряване на сътрудничеството между академичните среди и бизнеса. Следва да се създадат условия и стимули за кълстери от малки предприятия, научни центрове и общини.

3.3 ИСС посочва, че всяка индустриална зона, във взаимодействие с местните власти, има потенциала да реализира мерки на регионално ниво (включително чрез инициативи) като:

- програми за насърчаване на предприемачество и старт-ъп екосистема;
- мерки за изграждането на капацитет в общинските администрации за планиране и управление на проекти, свързани с градската среда;
- програми за подкрепа на местните стопани и развитие на биоземеделие и производство на храни;
- изграждане на центрове за обучение и преквалификация за подобряване на конкурентоспособността;
- програми за насърчаване на внедряването на нови енергийно-ефективни и ресурсно-ефективни технологии за използване в производствените процеси и в градската среда;
- програми за насърчаване на производството на енергия от възобновяеми източници в производствените процеси и в градската среда;
- програми за внедряване на дигитални решения за управление на енергийното потребление.

3.4 ИСС отчита, че пътищата за декарбонизация обхващат не само енергийния преход, но и развитието на транспорта, сградния фонд и земеползването. Декарбонизацията в транспортния сектор включва увеличаване използването на по-ниско въглеродно емисионни средства за транспорт (вкл. и на обществения транспорт), в т.ч. увеличаване дела на електромобилите и осигуряване на съответната инфраструктура, необходима за тяхното функциониране. Наложително е разработване на пътища за реализация на концепцията за сгради с нулеви въглеродни емисии, както и на по-ефективни механизми за инвестиции в енергийна ефективност. По отношение на бъдещата организация на енергийните системи и инфраструктури ТПСП трябва да подчертават значението на активното участие на всички потребители (домакинства, бизнес и енергийни общности) в развитието на интелигентни енергийни системи. В своята цялост мерките в сферата на биоикономиката не предполагат значимо увеличение на заетите лица, а по-скоро развитие на продуктивността на заетите микро- и малки предприятия в отрасъла.

3.5 ИСС отбелязва, че Комисията предлага създаването на нов Социален фонд за климата, който ще спомогне за смекчаване на разходите за тези, които са най-изложени на повишаване на цените, поради въвеждането на търговия с емисии в нови сектори (сгради, автомобилен транспорт) по време на началната фаза на прехода, от който фонд страната ни следва да се възползва в максимална степен. Фондът ще даде възможност на държавите членки да подкрепят уязвимите групи (домакинства, ползватели на транспорт и микропредприятия) чрез пряка подкрепа на доходите и зелени инвестиции за повишаване на енергийната ефективност и обновяване на сгради, чисто отопление и охлаждане, използване на възобновяема енергия и достъп до мобилност с ниски емисии. От изключителна важност е да се търси синергия и допълняемост, при разработването на различни стратегически и планови документи, свързани с прехода към климатично неутрална икономика и преодоляване на последиците от повишаване на цените на квотите на въглеродни емисии и включването на нови сектори в схемата.

3.6 ИСС подчертава, че в осем области на България се очаква да има пряк социален, икономически и екологичен ефект от прехода към климатично неутрална икономика върху въглеродно-интензивни индустрии. За тях са идентифицирани въглеродно-интензивните сектори и икономически дейности и е оценено цялостното въздействие на прехода върху икономиката им. Конкретните предложения за декарбонизация, които следва да намерят отражение основно в НПВУ, но и в ТПСП и включват:

- електрификация в малки производствени мощности;
- преминаване от природен газ към алтернативни горива (зеленият газ се счита за търговски жизнеспособен вариант), преминаване от течни горива към газ, или за използване на биогаз, когато това е възможно и изграждане на съоръжения за съхранение на енергия (вкл. производство на зелен водород) в близост до индустриални паркове.;

- заместване на кокса или на природния газ с водород в качеството на редуктор в някои пирометалургични процеси, свързани с цветни метали;
- използване на електричество от възобновяеми източници за частични намаления на процесни емисии;
- енергоефективни мерки, прилагани чрез автоматичен контрол, по-интелигентни и интегрирани системи за управление, и технически усъвършенствания;
- оползотворяване на излишната топлина – прилагане на топлообменници (пилотните версии са тествани) и затворени термопомпи за процесите на сушене;
- обработка, в т.ч. рециклиране на метали и други материали с фокус върху принципите на кръговата икономика;
- използване на дигитални технологии, които имат потенциала да намалят консумацията на енергия, да подобрят мониторирането на загубите и осигурят автоматизирани реакции.

3.7 ИСС настоява за отчитане на въздействието върху икономиката на въглеродно-интензивните сектори и те да получат адекватна подкрепа, било то в рамките на ТПСР или по линия на НПВУ, като най-подходяща форма за подкрепа за структуроопределящите предприятия е директно финансиране на мерки.

3.8 ИСС подчертава необходимостта от подкрепа на научно-приложните разработки в специфични области, като създаване на разходо-ефективни иновационни решения, включително и изследване на технологиите за улавяне и съхранение на въглерод. ИСС напомня, че с решение на Министерски съвет беше създаден Институт за преход и устойчиво развитие, който има потенциала да съдейства за постигане на синергии и допълняемост на плановете за действие с други национални планове и програми, като подпомага единния център за мониторинг на изпълнението на плановете и програмите и за оказване на методическа и аналитична подкрепа на Консултативния съвета по Зелената сделка.

3.9 ИСС обръща внимание, че ефективното управление на активните политики на пазара на труда и програмите за подпомагане на доходите ще бъде от решаващо значение за смекчаване на последиците от прехода: целева преквалификация и усъвършенстване и мерки за улесняване на социалната закрила на работниците. Тези политики ще изискват дългосрочен ангажимент към регионалното и местното развитие, както и институционална координация между Агенцията по заетостта, образователната система, системата за социално подпомагане и частния сектор. Необходимо е също предприемане на действия за подробно картографиране и анализ на въздействието, което преходът ще окаже върху заетостта и уменията в различните региони и сектори, включително върху подизпълнителите по веригата на договорните връзки. Активните политики на пазара на труда трябва да бъдат разработени със социалните партньори и в съответствие с местните териториални нужди.

3.10 ИСС счита, че ТПСП трябва да отразяват промените, включени в представените през 2021 година от ЕК 14 законодателни акта от т.нар. пакет „Подготвени за цел 55“, който да осигури постигането на повишената климатична цел от „най-малко 55%“, в сравнение с равнищата от 1990 година, по пътя към климатична неутралност до 2050 година и отчитайки нуждата от принос от всички сектори. Предложенията на ЕК внасят изменения в европейското законодателство в областта на климата и енергетиката на ЕС 2030, включително по отношение на споделяне на усилията, земеползването и горското стопанство, възобновяемите енергийни източници, енергийната ефективност, транспорта и енергийното данъчно облагане, които общо формират основата за преход към ниско-въглеродна икономика - процес, който изисква дълбоки икономически и социални трансформации.

3.11 ИСС споделя оценката, че зеленият преход се съпътства от значителни социални и икономически предизвикателства, които не бива да се пренебрегват. Въздействието на пакета „Подготвени за цел 55“ върху икономиката, пазарите на труда и работниците не бива да се подценява, тъй

като всяко законово предложение от пакета ще засегне конкурентоспособността на индустрията и работниците по много начини. Тези предложения съдържат различни мерки като нови режими за отоплението на сгради, за автомобилния транспорт, авиацията, корабоплаването, по-висок дял на възобновяемата енергия, масирано засаждане на гори и други. Например реформата на Европейската схема за търговия с емисии или новите стандарти за леки и лекотоварни автомобили ще имат важни последици от една страна за икономическия и енергийния сектор, а от друга за работната сила по отношение на заетостта, уменията и условията на труд. В допълнение, ИСС отбелязва, че на настоящия етап най-разпространените зелени технологии във ВЕИ сектора пораждаат работни места само по време на тяхното изграждане, което може да се промени при включване на българския бизнес в производствените вериги, свързани с ВЕИ.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

4.1 Преходът към неутралност на климата може да успее само ако се проведе по справедлив и приобщаващ начин („справедлив преход“) в държавите членки. За тази цел беше създаден механизъм за справедлив, конкурентен и екологичен преход, за да се гарантира, че хората, индустриите и териториите, които са най-засегнати от прехода, са подкрепени в съответствие с принципа „да няма изоставени“. ИСС приветства предоставянето на целенасочена подкрепа по Механизма за справедлив преход за най-засегнатите региони, за да се облекчи социално-икономическото въздействие на прехода.

4.2 На посочените по-долу предизвикателства трябва да се обърне особено внимание при разработване на териториалните планове за справедлив преход:

- новите работни места, които ще бъдат създадени в зелени индустрии, няма да съвпадат географски с работни места, които ще бъдат загубени в други сектори;

- новите работни места, създадени в този преход, няма да съвпадат с настоящите умения на работната сила, както и ще изискват нови умения в съществуващите сектори;
- последиците от изменението на климата ще засегнат гражданите и работниците по много начини, изискващи мерки за адаптиране.

4.3 Планирането и изпълнението на ФСП е свързано с множество подготвителни, аналитични и експертни дейности относно начина на изпълнение и механизма за управление на фонда, с анализ при определяне на засегнатите територии, които могат да получат подкрепа от фонда, с анализ на нуждите и предизвикателствата на областите, с дискусии между заинтересованите страни, предложения за видове приоритети, мерки и желани проекти и др. Това предполага висока ангажираност на българското правителство и отделните заинтересовани страни по прилагането на ТПСП в България.

4.4 ИСС счита, че при разработването на ТПСП следва да се използват максимално вече създадени организации, като Консултативния съвет във връзка с Европейската зелена сделка и Института за устойчив преход и развитие.

/п/

Зорница Русинова

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ